Conștiința trăiristului ca spațiu al imaginarului autenticist

Mihaela RUSU*

Key-words: *lebensphilosophie (trăirism), Mircea Eliade, dream, memory, experience*

Deceniul al treilea al secolului XX a cunoscut în literatura română evoluții de valoare similare cu cele din literatura europeană a aceleiași perioade. Analiștii apreciază că eflorescența spectaculoasă manifestată în literatura acelor ani s-ar explica prin faptul că tinerii generației ’30 nu mai erau constrânși să-și canalizeze energiile spre un ideal exterior, întrucât înfăptuirea Marii Uniri îi eliberase de constrângerile militant-politice, angajându-i într-un demers socio-cultural cu mari deschideri spirituale. Literatura, saturată de viziunea omniscientă a balzacianismului, se dorea altfel concepută și, de aceea, esteticienii romanului promovau o construcție fenomenologică a epicii, în detrimentul celei sociale. Militând în favoarea „artei pentru adevăr”, romanul se dorea a fi „un veritabil mijloc de pătrundere și obiectivare a sufletului omenesc, acolo unde știința nu putea ajunge” (Vrabie 2005: 265). Plecând de la ideea bergsonianană potrivit căreia „romanul este arta care cunoaşte omul mai bine decât omul însuşi”, romancierii interbelici promovau o scriitură autenticistă, în care jurnalul, autobiografiile, memoriile, scrisorile şi dosarele existențiale (re)(des)compuneau timpul şi actul cunoașterii cu intenția mărturisită de a sonda sentimentul metafizic al existenței, al actului trăit.

Căutarea autenticității pe care o practică în roman liderul generației ’30, Mircea Eliade, este semnalată pentru prima dată de critica literară prin G. Călinescu, care îi definește scrierile de tinerețe drept o „literatură a experiențelor” ce ține de „filosofia neliniștii și a aventurii” (Călinescu 2003: 870), idei estetice în baza cărora se fundamentase doctrina trăirismului ionescian. Șerban Cioculescu este cel care folosește pentru prima dată în scrierile sale termenul *trăirism*, după germanul *lebensphilosophie* (filosofia trăirii), dar îl conotează peiorativ, subliniind prin acest concept risipa de „trăire” promovată de reprezentanții „tinerei generații”, din care făceau parte studenții lui Nae Ionescu, cele mai cunoscute nume în epocă fiind Mircea Eliade, Emil Cioran, Mihail Sebastian, Mircea Vulcănescu sau Petru Comarnescu.

Atât în epocă, cât și ulterior, trăirismul nu a fost apreciat drept școală filosofică, ci curent doctrinar bazat pe „existențialismul prezent” inspirat din

* Universitatea Dunărea de Jos, Galați, România.

„Philologica Jassyensia”, An X, Nr. 1 (19), 2014, Supliment, p. 169–175.

BDD-A8056 © 2014 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:59:11 UTC)

„filosofia vieții”, promovată, cu aproape un secol înainte, de filosoful şi teologul danez Kierkegaard:

> Trăirismul românesc susține o atitudine mai mult mistică decât intelectuală sau analitică. Nae Ionescu profesa idealul unei filosofii româneşti, având ca principii mistica şi autoritatea, specifice, după părerea sa, răsăritului european (Bădescu 2003: 143).

Adepții acestei doctrine îşi exprimau convingerile atât în paginile revistelor culturale, prin cultivarea eseului filosofic, cât şi în construcțiile de ficțiune, romanul de introspecție făcând carieră în această perioadă. Ei erau grupați în jurul revistei „Criterion”, iar liderul grupului, Mircea Eliade, caracteriza criterionismul drept „cel mai interesant precursor al existențialismului francez, care a însemnat «depăşirea momentului universitar în cultură, coborârea intelectualului în arenă, contactul direct cu publicul, îndeosebi cu tineretul»” (DGLR 2005: 484). Mircea Eliade vorbeşte într-unul din articolele publicate în presa vremii despre generația sa ca despre o generație destinată unui *itinerariu spiritual*:

> Generația aceasta e cea dintâi din România care poate spune, fără să exagereze, că şi-a riscat pielea pentru un adevăr. Au fost înaintea noastră generații eroice, care au creat țara aceasta şi i-au mărit granițele: generația Unirii, generația liberalismului, generația războiului. Dar toate aceste eroice şi admirabile generații aveau un țel exterior (Eliade 1990: 22).

Contextul social al generației criterioniste nu mai punea aceste probleme exterioare şi obiective, ci spirituale. „Spiritualitatea era o necesitate organică, agonică, şi nu se cerea improvizată livresc sau universitar, ci soluționată prin trăire personală, prin experiențe” (Vulcănescu 2003: 91). Aceşti tineri furioşi, furibunzi, revoltați doreau să ajungă la cunoaşterea de sine prin tentarea limitelor, prin practicarea unei filosofii a disperării şi prin experiența tragicului. Aceste comportamente ale tinerei generații le enunță şi Petru Comarnescu într-un alt articol din epocă:

> Trăirea cu orice preț şi peste orice. La unul trăire din instinct, la altul trăire din teamă de moarte. Problematica celor mai buni dintre tinerii români este biologică şi metafizică, iar nicidecum etică şi politică. […] Emoționalitate, intuiționism, căutare, încredere în experiență proprie, dor de-o cunoaştere cât mai largă şi în acelaşi timp mai personală, individualism anarhic, copilărie chinuită de probleme capitale, sinceritate, brutalitate, atitudini spontane şi contradictorii – toate acestea se înşiră şi se combină felurit în psihologia tinerei generații româneşti. Tineretul de azi se vrea mai cu seamă înțeles şi lăsat liber să-şi încerce viața (Petru Comarnescu, *apud* Vulcănescu 2003: 93).

Aceste idei promovate în eseistica vremii de tinerii criterionişti sunt ilustrate şi de ideatica personajelor din construcțiile ficționale. Cel mai adesea, personajele din proza de tinerețe a lui Eliade neagă ordinea şi valorile etice, estetice, politice sau economice deja existente, din dorința de a-şi crea o efervescență spirituală, intelectualistă.

Începând cu anul 1934, Mircea Eliade publică două romane (dintr-o proiectată serie de trei), *Întoarcerea din Rai* şi *Huliganii*, prin care urmărea să contureze profilul psihologic al tânărului intelectual interbelic. Prin epica propusă, primul

BDD-A8056 © 2014 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:59:11 UTC)

roman, *Întoarcerea din Rai*, coincidea cu o etapă de interiorizare a personalităţii individului, al doilea, *Huliganii*, fiind gândit ca o irumpere biologică a vitalităţii, pentru ca ultima carte din serie (neterminată), *Viaţa nouă*, să ilustreze împlinirea prin iubire a celui care, trecând prin adolescenţă şi tinereţe, se poate mândri în final cu o conştiinţă riguros articulată.

Tânărul obsedat de gestul gratuit, asimilabil gidianului Lafcadio, este cel care, nerespectând regulile impuse de alţii, îşi „face regula" în primul roman existenţialist al lui Eliade – *Întoarcerea din Rai* –, „un roman de generaţie, cu tineri şi despre tineri deştepţi şi nefericiţi" (Simion 2006: 102), în care personajele traversează o perioadă complicată a existenţei: ieşirea din adolescenţă şi trecerea spre altă etapă, cea a experienţelor abisale, mai ales cea a iubirii, văzută nu în ipostaza ei victorioasă, ci „simţită ca un instrument de autoflagelare, de năruire demonică, de pierdere de sine" (*Ibidem*: 98). O astfel de experienţă sfâşietoare traversează Pavel Anicet – protagonistul romanului *Întoarcerea din Rai* –, care pe de o parte iubeşte în acelaşi timp două femei, iar pe de altă parte aşteaptă cu voluptate un moment de singurătate. Descendent al unei familii boiereşti scăpătate, Pavel defulează nefericirea existenţei în planul creaţiei. Scriitor, el anunţă o carte revelatorie, pe care însă nu o mai finalizează, pentru că, între timp, se lasă consumat de iubirea concomitentă a două femei: Una şi Ghighi, fără să fie în stare să se oprească asupra uneia dintre ele. „De fapt, pentru Pavel iubirea înseamnă descompunere, eroism, o despărţire de lume, izolare" (Ichim 2001: 81). Prin comportamentul său, el manifestă un dispreţ vehement faţă de convingerile, binefacerile şi sublimul dragostei. Din intimitatea relaţiilor sale cu cele două femei ne dăm seama că el are o percepţie hidoasă asupra iubirii, ce distruge clişeul perfecţiunii sentimentului:

> Cum a simţit că se coboară din pat, inima începu să-i bată: va putea rămâne câteva minute singur? În după-amiezele acestea de dragoste, dorea şi aştepta singurătatea cu o neliniște bolnăvicioasă; un minut de libertate i se părea nepreţuită fericire; încerca atunci să se regăsească, să viseze. […] Gândul că ar putea fugi de lângă ea, chiar numai pentru câteva clipe, îi comunică o emoţie iritantă, neliniştită care îi place totuşi, cu ispitirile ei elixirante, cu neprevăzutul ei. […] Puţin să-ţi pese de ce laşi în urma ta, să fii un soi de Don Juan, un ticălos; fără îndoială că orice bărbat care vrea să facă ceva în viaţă trebuie să fie un ticălos. Unul pentru care să nu existe dramele altora, suferinţele celor pe care se întâmplă să-i iubeşti. […] Nu pot fără ea, nu vreau nici cu ea. Trebuie să rămân singur, ca să ştiu ce vreau; chiar dacă aş voi să-mi petrec restul zilelor numai şi numai printre oameni, tot trebuie să rămân o clipă singur şi să hotărârsc asta… Ciudat, mie mi se pare că oamenii fug de fericire, nu o caută. De câte ori întâlnesc fericirea, fug de ea sau o ratează, fac orice din ea numai să se transforme în altceva… La urma urmelor puţin mă interesează fericirea. Mă sufoc acum, asta ştiu – dar nu ştiu de ce. Nu-mi lipseşte nimic. Dacă aş găsi un motiv să fiu trist… (Eliade 1992: 11-13)

Monologul lui Pavel trădează oboseala luptei cu sentimentele şi cu oamenii în încercarea de a pătrunde dincolo de aparenţe, în intimitatea eului său. Din gândurile sale nemărturisite altcuiva decât sieşi transpare o sensibilitate sufletească de care Pavel se simte responsabil şi ruşinat totodată; de aceea, el preferă să se închidă în sine pentru ca femeia de lângă el să nu-l ghicească. În romanul acesta, femeia nu participă la viaţa intelectuală a tinerilor. Eliade îi dă numai roluri minore în faza lui trăiristă: „Femeile n-au acces la sentimentul tragic al existenţei. Ele îl pot cel mult

BDD-A8056 © 2014 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:59:11 UTC)

provoca, încurajând prin inconştienţa lor încântătoare destrămarea spiritului masculin" (Simion 2006: 102), deoarece, pentru protagonist, femeia nu joacă un rol important în tinereţea bărbatului, întrucât nu-i poate schimba substanţa, nu-l poate modifica:

> Ce importaţă are dacă te iubesc sau nu te iubesc?! Ce e aia iubire? Fapt este că nu pot fără tine şi tu nu poţi fără mine. Şi crezi că asta e iubire? Aşa se iubesc oamenii adevăraţi? Ghemuindu-se unul într-altul, ţipând când sunt siliţi să se despartă, plângând când nu sunt unul în braţele celuilalt? Asta ai înţeles tu din iubire? Asta e descompunere lentă, cadavre… (Eliade 1992: 224)

În proza de tinereţe a lui Eliade, personajele masculine găsesc în femeie doar o „tovărăşie carnală", pentru că, de fapt, protagoniştii sunt dominaţi de sexualitate, de instinct, întrucât ei n-au descoperit încă dragostea. În roman relaţiile dintre femei şi bărbaţi sunt ilustrate ca o consecinţă a unui comportament instinctual. Sunt femei care îşi înşală bărbaţii din plictiseală, precum Valeria Dobridor, dar acelaşi gen de femei ajung să fie şi victime ale violului, deoarece aceşti trăiriştі „îşi verifică prin viol forţa, curajul de a îndrăzni" (Simion 2006: 105). Ca şi ceilalţi trăiriştі, Pavel Anicet, un Don Juan dorit şi râvnit ce prevestea să devină un nume celebru în cultura română, ratează în mod surprinzător. Dorindu-şi singurătatea – doar ea l-ar putea confisca deplin actului creativ –, el se lasă consumat între cele două iubiri devoratoare care îl aduc în pragul sinuciderii. „Pavel Anicet se consideră o sinteză a extremelor: plistiseala şi nebunia. Ca o fatidică soartă, tânărul se confruntă mereu, în diferite situaţii, cu ideea morţii; până ce va realiza că moartea zace în el ca o unică posibilitate de evadare în tot, în infinit" (Ichim 2001: 83). Obosit de lupta împotriva dragostei – el este întotdeauna cel învins în confruntarea dintre cele două femei din viaţa sa, „căci iubeşte altfel decât s-ar fi cuvenit, şi iubeşte obosit, întristat, alergând între două femei, fără să fie satisfăcut, fără să-şi găsească odihna şi înseninarea" (Ichim 2001: 83) –, el alege să se sinucidă, fără a înţelege clar de ce, dintr-un fel de disperare metafizică:

> Închise ochii. Sunt multe stele pe cer; haide, sunt multe stele… Simţi un dor nebun, stupid, să se pipăie, să-şi lunece mâna pe tot trupul. Slăbiciunea aceasta îl enervă. Apropie ţeava revolverului de gură, aşteptă o clipă – apoi trase fără motiv. Trupul tot i se zgudui. Mâna stângă încercă să se pipăie, dar rămase moale, atârnând pe piept. În acea clipă dori toate lucrurile, ca într-o căzătură fără sfârşit, o lunecare vertiginoasă către un fund de nimeni cunoscut (Eliade 1992: 301).

Sinuciderea lui Pavel Anicet ilustrează în egală măsură şi un deziderat al scriitorului care, comentând în presa vremii destinul romanului românesc, constată că în toate romanele de până la el personajele se sinucid din dragoste sau din disperare, dar niciunul dintr-o dramă metafizică. Prin profilul acestui personaj, Eliade zugrăveşte prototipul omului liber, cu desăvârşire liber, care bântuia fantasmele tinerilor criterionişti. El a vrut să creeze imaginea unui om „care răspunde de propria lui viaţă, pentru oricare act pe care îl săvârşeşte. Nu poţi fi liber, dacă nu eşti responsabil […] Eşti liber, adică eşti responsabil de viaţa ta; o poţi pierde sau o poţi crea; devii automat şi ratat, sau om viu şi întreg" (Eliade 2003: 113)

BDD-A8056 © 2014 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:59:11 UTC)

Romanul, aşa cum îl proiecta Eliade în perioada anilor ’30, trebuia să pornească de la „această formulă de cunoaştere şi de la trăirea actelor fundamentale în sfera existenţialului şi a vieţii spiritului” (DGLR 2005: 23). Continuând drama acestor tineri liberi, profunzi şi tragici şi în romanul *Huliganii*, Eliade caută să participe prin personajele sale la marea bătălie care se dădea în epocă în jurul libertăţii, al destinului, al morţii şi al ratării. El consideră că o mare operă nu oglindeşte numai societatea contemporană, „ci mai ales graniţele cunoşterii la care a ajuns insul, victoriile sale teoretice” (Eliade 2003: 120). El reia în acesastă carte aceleaşi direcţii epice enunţate în romanul anterior, renunţând însă la tehnica monologului interior pentru a apela destul de frecvent la tehnica narativă omniscientă, prin care ţese intrigi amoroase cu deznodământ imprevizibil.

Într-un articol al revistei „Rampa” din 7 decembrie 1935, comentându-şi construcţia personajelor din romanul *Huliganii*, Eliade încearcă o definiţie a prototipului huliganic, care nu este cu nimic diferită de definiţia trăiristului:

> *Huligan* este în primul rând un om viu, adică un tânăr stăpânit numai de biologia lui, fascinat de puterea lui obscură, de libertatea tinereţii sale, şi care nu recunoaşte, nu poate recunoaşte nicio rigoare din afară, nicio morală, nicio superstiţie legitimă. Acesta este sensul pe care i l-au dat poeţii ruşi […] şi acesta este sensul pe care îl accept şi eu. […] Nu ţin prea mult la acest termen de „huligan”, dar mi se pare că nu există în nicio limbă europeană un alt termen similar care să exprime acel moment grandios de spargere, de rupere a tuturor limitelor exterioare, de negare a tuturor valorilor, de încredere oarbă în tinereţea ta, în forţa ta, în destinul tău, încredere care justifică pentru tine orice crimă şi orice violenţă. […] Sunt tineri care depăşesc repede acest moment huliganic. Este cea mai penibilă criză a tinereţii această depăşire a huliganismului. E mult mai grav decât un amor defunct sau un an de foame… Deşi, pentru mine, experienţa huliganică – cu toate fanteziile şi libertăţile ei biologice – este o experienţă de ordin inferior. Incapacitatea de contemplaţie în suferinţă – iată viciul său esenţial […] Românul mijlociu, românul de treabă, mitocanul, este tot atât de incapabil de contemplaţie în suferinţă. El se îmbată, umileşte sau omoară ca să uite suferinţa, ca să se răzbune împotriva ei – dar nu o poate transcende, nu o poate contempla (Eliade, *apud* Sasu, Vartic 1985: 896).

Petru Anicet, fratele sinucigaşului Pavel, este un trăirist lipsit de scrupule care în romanul *Huliganii* se defineşte prin libertatea de a dispune după bunul-plac de celelalte fiinţe umane din jurul său, din dorinţa de a se răzbuna pentru tot ce a suferit. Ca şi fratele său, el este un creator, un artist, fiind înzestrat cu un talent deosebit pentru muzică, anunţând şi el o operă capitală, *Ereticii*. Este profesor de pian în casa familiei Lecca şi stârneşte dorinţa sexuală în cele trei femei ale casei, doamna Lecca şi cele două fiice ale sale. Nu se dă în lături de la gesturi reprobabile, determinând-o pe Anişoara, mezina familei, să fure din casă pentru el. Acelaşi interes pecuniar îl implică şi în relaţia cu prostituata Nora, de la care nu se sfieşte să ia bani pentru traiul său şi al mamei sale. În relaţia cu femeile, el îşi testează limitele libertăţii printr-o formă de extraz tulbure învecinat cu demenţa. Convingerea sa este aceea că, artist fiind, singura lui responsabilitate este faţă de artă. Grija lui este să trăiască o experienţă: „să fiu pe deplin eu însumi în toate împrejurările […] Nora nu este o concepţie de viaţă, ci o experienţă” (Eliade 2010: 176). El probează un sens paroxistic libertăţii:

BDD-A8056 © 2014 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:59:11 UTC)

> Să știi, să simți că poți face orice pentru că ai ratat totul, pentru că te-ai umilit, ai provocat suferință în jurul tău. După toate câte am suferit eu și mama din cauza Norei, cine m-ar putea opri să mă răzbun, s-o părăsesc, s-o ucid chiar?... Mi-este îngăduit orice… Ce extraordinară libertate! (*Ibidem*: 375)

Spre deosebire de prietenii săi, David Dragu și Alexandru Pleșa, care întruchipează varianta eroică și spirituală a huliganului, el destestă politica, acțiunea în genere și singura lui preocupare este actul creator. Morala virilă se rezumă pentru el la scopurile creatorului, concepțiile lui ilustrând un model teoretic sublim de huligan. În viața socială însă, el dă dovadă de un amoralism revoltător care se justifică doar prin egocentrismul specific vârstei. Continuarea *Huliganilor,* romanul (neterminat) *Viață nouă*, va prezenta un Petru Anicet cu totul nou, neconformismul de altădată transformându-se în seriozitatea responsabilității față de cei ce nu mai sunt.

Excesului de trăire şi risipei de viață contestate personajelor acestor romane așa- zis existenţialiste, Eliade le dă o explicație rațională:

> După cum momentului abstract, impersonal și interiorizat al *Întoacerii din Rai* i-a urmat momentul dinamic, biologic, egocentric al *Huliganilor* – tot așa, acest roman va fi urmat de un moment cu altă dominantă. Etapa imediat următoare *Huliganilor* va fi „ieșirea din magie", adică pierderea celor mai fructuoase iluzii, secătuirea elanului biologic, intrarea în viața concretă, neglorioasă. Dominantă va fi, acum, dragostea; căci dragostea este cel mai sigur drum în concret, în realitate. Iubind, îți dai seama că există un altul, că există cu atâta forță încât tu te pierzi în fața lui și renunți la personalitatea ta ca să te poți contopi spiritual cu el (Eliade, *apud* Handoca 2000: 226).

Se poate spune că *Întoarcerea din Rai* și *Huliganii* constituie scrieri beletristice eliadești tributare esteticii autenticiste. Aceste opere nu sunt, în acelaşi grad, o scriere autobiografică ca *Romanul adolescentului miop*, dar unele gesturi şi replici ale personajelor pot fi identificate cu cele ale oamenilor reali, prieteni sau cunoscuți ai lui Mircea Eliade, şi chiar cu autorul însuși. Lectura *Memoriilor* ne oferă amănunte din viața scriitorului care permit identificări între existența reală a lui Mircea Eliade și viața personajelor sale din operele de ficțiune. Se poate observa că viața reală a lui Mircea Eliade este un dosar de existență care mărturisește convingerile estetice ale mentorului său spiritual, Nae Ionescu. Chiar dacă, ulterior perioadei trăiriste, Eliade a schimbat orientarea estetică a scrierilor sale, totuși această influență este sesizabilă în toate scrierile sale de maturitate.

Bibliografie

Bădescu 2003: Ilie Bădescu, *Sincronism european și cultură critică românească*, Cluj-Napoca, Editura Dacia.

Călinescu 2003, George Călinescu, *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, București, Editura Semne.

DGLR 2005: *Dicționarul general al literaturii române*, vol. II-III, București, Editura Univers Enciclopedic.

Eliade 1990: Mircea Eliade, *Itinerariu spritual*, București, Editura Roza Vânturilor.

Eliade 1992: Mircea Eliade, *Întoarcerea din Rai*, București, Editura Humanitas.

Eliade 2003: Mircea Eliade, *Fragmentarium*, București, Editura Humanitas.

BDD-A8056 © 2014 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:59:11 UTC)

Eliade 2010: Mircea Eliade, *Huliganii*, Bucureşti, Editura Litera.
Handoca 2000: Mircea Handoca (ed.), *„Dosarul" Eliade IV*, Bucureşti, Editura Curtea Veche.
Ichim 2001: Ofelia Ichim, *Pădurea interzisă. Mit şi autenticitate în romanele lui Mircea Eliade*, Iaşi, Editura Alfa.
Sasu, Vartic 1985: Aurel Sasu, Mariana Vartic, *Romanul românesc în interviuri. O istorie autobiografică*, vol. I, Bucureşti, Editura Minerva.
Simion 2006: Eugen Simion, *Mircea Eliade. Nodurile şi semnele prozei*, Iaşi, Editura Junimea.
Vrabie 2005: Diana Vrabie, *O posibilă tipologie a autenticităţii*, „Philologica Jassyensia", 2005, An I, Nr. 1-2.
Vulcănescu 2003: Mircea Vulcănescu, *De la Nae Ionescu la „Criterion"*, Bucureşti, Editura Humanitas.

The Consciousness of "the Philosopher of Life" as Space for the Authenticist Imaginary

Since the 1930s, Mircea Eliade had been publishing a series of novels that have been integrated by the literary criticism into the existentialist prose. In these novels, referred to as "philosophies of life", Eliade, through a subjective narrator, tried to illustrate his own ideas about morals and politics, themes that would constitute, from his point of view, the substance of a good novel. Authenticity, as a novelistic formula, is considered to be the most effective method by which the young writer can emphasize the drama of the conscience of his generation, a generation dominated by the primacy of the inner *experience*, of a spiritual nature. The eliadean character, fashioned as the "philosopher of life", manifests a strong ontological thirst for *knowing* the real by means of: rebellion, *eroticism*, the experience of the tragic and the philosophy of despair, added up by *the dream and memory* elements that function as forms of recovery of the *a priori* consciousness.

BDD-A8056 © 2014 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 17:59:11 UTC)